

Abipolitseiniku seadus

1. peatükk

Üldsätted

§ 1. Seaduse eesmärk ja reguleerimisala

- (1) Seaduse eesmärk on kaasata abipolitseinik Politsei- ja Piirivalveameti ülesannete täitmise toetamisse, et tagada turvalisem ühiskond (edaspidi *politsei tegevuses osalemine*).
- (2) Käesoleva seadusega sätestatakse abipolitseinikuks saamise tingimused ning abipolitseiniku õigused, kohustused, vastutus, pädevus ja tegevuse korraldus.
- (3) Käesolevas seaduses ettenähtud haldusmenetlusele kohaldatakse haldusmenetluse seaduse sätteid, arvestades käesoleva seaduse erisusi.
- (4) Abipolitseinikule käesoleva seaduse § 26 lõikes 2 nimetatud relva käitlemisnõuete rikkumise korral kohaldatakse relvaseaduse 13¹. peatükis sätestatud.
- (5) Õigusaktides sätestatud juhul riikliku järelevalve meetme rakendamisel kohaldatakse käesolevas seaduses sätestatud erisusi.

§ 2. Abipolitseinik

- (1) Abipolitseinik on füüsiline isik, kellele on antud abipolitseiniku staatus ja kes vabatahtlikult vabast ajast osaleb politsei tegevuses käesolevas seaduses ning teistes seadustes sätestatud alustel, tingimustel ja korras.
- (2) Abipolitseinikud jagunevad järgmistesse astmetesse:
 - 1) I astme abipolitseinik;
 - 2) II astme abipolitseinik;
 - 3) III astme abipolitseinik.
- (3) Käesoleva paragrahvi lõikes 2 nimetatud kõrgema astme abipolitseinik võib täita madalama astme abipolitseiniku ülesandeid.

§ 3. Politsei tegevuses osalemine

- (1) Abipolitseiniku osalemine politsei tegevuses on käesoleva seaduse tähenduses:
 - 1) Politsei- ja Piirivalveameti politseiametniku, ametniku või töötaja toetamine käesoleva seaduse § 4 lõikes 1 nimetatud tegevustes;
 - 2) politsei ülesandel ja juhendamisel koos Politsei- ja Piirivalveameti politseiametniku või ametnikuga käesoleva seaduse § 4 lõikes 2 nimetatud tegevuste toetamine;
 - 3) politsei ülesandel iseseisvalt käesoleva seaduse § 4 lõikes 3 nimetatud tegevuste teostamine III astme abipolitseiniku poolt.

(2) Politsei- ja Piirivalveameti politseiametnik, ametnik või töötaja võib abipolitseinikule anda ülesandeid ning teda juhendada talle antud teenistusülesannete piirides, lähtudes abipolitseiniku pädevusest.

(3) Abipolitseinik on politsei tegevuses osalemise ajal, sealhulgas meetmete rakendamisel või vahetu sunni kohaldamisel, riigivõimu esindaja, kes tegutseb Politsei- ja Piirivalveameti nimel ning kelle seaduslikud korraldused on täitmiseks kohustuslikud.

(4) Abipolitseinikul on keelatud politsei tegevuses osaleda, kui ta ei vasta käesolevas seaduses abipolitseinikule sätestatud nõuetele või esineb muu kaalukas põhjus.

2. peatükk

Abipolitseiniku staatus

1. jagu

Abipolitseiniku pädevused ja abipolitseinikule esitatavad nõuded ning nõuetele vastavuse kontroll ja taustakontroll

§ 4. Abipolitseiniku pädevus

(1) I astme abipolitseiniku pädevuses on politsei ülesandel politsei arendus-, ennetus- ja tugitegevuse toetamine või isikut tõendava dokumendi väljaandmise taotluse vastuvõtmine ja dokumendi väljastamine.

(2) II astme abipolitseiniku pädevuses on koos politseiametniku või ametnikuga toetada politseid lisaks käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatule järgmistes tegevustes:

- 1) avalikku korda ähvardava ohu ennetamine, väljaselgitamine ja tõrjumine ning avaliku korra rikkumise kõrvaldamine;
- 2) relvaseaduse ja turvategevuse seaduse alusel väljastatava loa taotluse menetlemiseks vajalikud toimingud, välja arvatud loa väljastamise otsustamine;
- 3) kinni peetud isiku saatmine ja kinnipidamiskohas isiku kinnipidamine;
- 4) merereostuse avastamine ning piiriveekogu reostuse avastamine ja likvideerimine;
- 5) objektivalve ja isikukaitse;
- 6) otsingu- ja päästetöö;
- 7) riigipiiri valvamine ja piirikontroll, välja arvatud sisenemiskeelu otsuse tegemine;
- 8) riiklik järelevalve Euroopa Liidu kodaniku seaduse, turvategevuse seaduse, relvaseaduse, välismaalaste seaduse, välismaalasele rahvusvahelise kaitse andmise seaduse ning väljasõidukohustuse ja sissesõidukeelu seaduse sätestatud nõuete täitmise üle;
- 9) süütegude menetlemine, välja arvatud menetlusotsuse tegemine.

(3) III astme abipolitseiniku pädevuses on lisaks lõigetes 1 ja 2 nimetatud tegevustele õigus toetada politseid iseseisvalt järgmistes tegevustes:

- 1) avalikku korda ähvardava vahetu olulise ja vahetu kõrgendatud ohu väljaselgitamine ja tõrjumine;
- 2) avalikus kohas käitumise nõuete järelevalve;
- 3) liiklusjärelevalve;
- 4) objektivalve;
- 5) riiklik järelevalve alkoholiseaduse ja tubakaseaduse täitmise üle;
- 6) riigipiiri valvamine;
- 7) piirikontroll, välja arvatud sisenemiskeelu otsuse tegemine.

§ 5. Abipolitseinikule esitatavad nõuded

(1) I astme abipolitseinik peab vastama järgmistele nõuetele:

- 1) on täieliku teovõimega vähemalt 18-aastane isik;
- 2) on Eesti kodanik;
- 3) omab vähemalt põhiharidust;
- 4) valdab eesti keelt vähemalt B2-tasemel;
- 5) on sobilik oma isikuomaduste, kõlbluse ja usaldusväärsuse poolest osalema politsei tegevuses;
- 6) käitumine ja eluviis ei kahjusta Politsei- ja Piirivalveameti mainet ega ohusta enda ja teise isiku turvalisust ning riigi julgeolekut või avalikku korda;
- 7) ei ole karistatud tahtlikult toimepandud esimese astme kuriteo eest, olenemata karistusandmete kustutamisest;
- 8) ei ole kehtivat karistust tahtlikult toimepandud kuriteo eest;
- 9) ei ole kriminaalmenetluses kahtlustatav või süüdistatav;
- 10) ei ole viimase aasta jooksul avalikust teenistusest vabastatud distsiplinaarsüüteo toimepanemise eest;
- 11) ei ole kohtunik, prokurör või rahvakohtunik;
- 12) ei ole abipolitseinikuks kandideerimisel esitanud teadlikult valeandmeid või varjanud olulist teavet.

(2) II astme abipolitseinik peab lisaks käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatule vastama järgmistele nõuetele:

- 1) omama vähemalt keskharidust või õppima nominaalajaga ettenähtud tähtaja jooksul keskharidust andval õppekaval;
- 2) vastama abipolitseinikule kehtestatud kehalise ettevalmistuse nõuetele;
- 3) vastama abipolitseinikule kehtestatud tervisenõuetele.

(3) III astme abipolitseinik peab lisaks käesoleva paragrahvi lõigetes 1 ja 2 nimetatule vastama järgmistele nõuetele:

- 1) omama vähemalt keskharidust;
- 2) valdama eesti keelt vähemalt C1-tasemel;
- 3) omama II astme abipolitseiniku staaži vähemalt üks aasta;
- 4) olema politsei tegevuses osalenud vähemalt 120 tundi.

(4) Käesolevas paragrahvis sätestatud nõuetele vastav abipolitseinikuks kandideerija või abipolitseinik suunatakse vastava astme väljaõppesse.

(5) Abipolitseiniku isikuomaduste ja kehalise ettevalmistuse täpsemad nõuded ning nende kontrollimise tingimused ja korra kehtestab valdkonna eest vastutav minister määrusega.

§ 6. Abipolitseinikuks nimetamine ja staatuse andmine

(1) Politsei- ja Piirivalveameti peadirektor või tema volitatud ametnik nimetab abipolitseinikuks ja annab abipolitseiniku staatuse isikule, kes vastab käesoleva seaduse §-s 5 sätestatud abipolitseinikule esitatavatele nõuetele ning on läbinud vastava astme väljaõppe.

(2) Politsei- ja Piirivalveameti peadirektor või tema volitatud ametnik võib kriisiolukorra ajal nimetada II astme abipolitseinikuks isiku, kes vastab käesoleva seaduse § 5 lõigetes 1 ja 2 nimetatud nõuetele ning kes on läbinud käesoleva seaduse §-s 15 sätestatud väljaõppe, kuni kriisiolukorra lõppemiseni.

(3) Käesoleva seaduse tähenduses loetakse Politsei- ja Piirivalveameti peadirektori volitatud ametnikuks ka politseiametnik.

§ 7. Kandideerimisandmete kategooriad

(1) Abipolitseinikuks kandideerija esitab käesoleva seaduse §-s 8 nimetatud nõuetele vastavuse kontrolli ja §-s 9 nimetatud taustakontrolli läbiviimiseks Politsei- ja Piirivalveametile:

- 1) isiku üldandmed;
- 2) haridusandmed;
- 3) sotsiaalmeedia kontode andmed;
- 4) viimase viie aasta töötamisega seotud andmed;
- 5) sugulaste ja hõimlaste (vanemad, õde, vend, lapsed, abikaasa, registreeritud elukaaslane, endine abikaasa, endine registreeritud elukaaslane) ning abieluga sarnanevas suhtes oleva elukaaslase ees-ja perekonnanimi, isikukood või selle puudumisel sünniaeg ja kontaktandmed;
- 6) välisriigis kaitseväeteenistuse või sõjaväelise väljaõppe andmed;
- 7) välisriigis kriminaalmenetluse ja kriminaalkorras karistamisega seotud andmed.

(2) Abipolitseinikuks kandideerija on Politsei- ja Piirivalveameti nõudmisel kohustatud esitama täiendavaid või täpsustavaid andmeid või tõendeid tähtsust omavate asjaolude kohta, mis on vajalikud §-s 8 nimetatud nõuetele vastavuse kontrolli või §-s 9 nimetatud taustakontrolli läbiviimiseks.

(3) Abipolitseinikuks kandideerimise andmete täpsema loetelu kehtestab valdkonna eest vastutav minister määrusega.

§ 8. Nõuetele vastavuse kontroll

(1) Nõuetele vastavuse kontrolli eesmärk on hinnata isiku vastavust:

- 1) käesoleva seaduse § 5 lõike 1 punktides 1–4 ja 11 sätestatud nõuetele, kui isik kandideerib abipolitseinikuks;
- 2) käesoleva seaduse § 5 lõikes 2 sätestatud nõuetele, kui abipolitseiniku I aste ülendatakse II astmeks;
- 3) käesoleva seaduse § 5 lõikes 3 sätestatud nõuetele, kui abipolitseiniku II aste ülendatakse III astmeks.

(2) Kriisiolukorra ajal on nõuetele vastavuse kontrolli eesmärk hinnata isiku vastavust:

- 1) käesoleva seaduse § 5 lõike 1 punktides 1–4 ja 11 ning § 5 lõikes 2 sätestatud nõuetele enne II astme abipolitseinikuks nimetamist;
- 2) käesoleva seaduse § 5 lõike 3 punktides 1–2 ja 4 sätestatud nõuetele, kui abipolitseiniku II aste ülendatakse III astmeks.

(3) Politsei- ja Piirivalveamet teostab nõuetele vastavuse kontrolli ning teavitab abipolitseinikuks kandideerijat sellest enne esmase nõuetele vastavuse kontrolli tegemist.

(4) Politsei- ja Piirivalveametil on põhjendatud kahtluse korral õigus täiendavalt kontrollida abipolitseinikuks kandideerija või abipolitseiniku vastavust käesoleva seaduse § 5 lõike 1 punktides 1–2 ja 11 ning lõikes 2 sätestatud nõuetele.

(5) Politsei- ja Piirivalveamet teavitab abipolitseinikuks kandideerijat või abipolitseinikku tema suhtes täiendavast nõuetele vastavuse kontrolli läbiviimisest ning selle tulemusest 14 kalendripäeva jooksul tulemuse teatavaks saamisest arvates.

(6) Nõuetele vastavuse kontrolli läbiviimisel võib Politsei- ja Piirivalveamet töödelda järgmisi abipolitseinikuks kandideerija või abipolitseiniku isikuandmeid:

- 1) üldandmed;
- 2) varasemad isikunimed;
- 3) hariduse andmed;
- 4) viimase viie aasta töötamise andmed;
- 5) teovõimelisuse andmed;
- 6) keeleoskuse andmed;
- 7) kehalise ettevalmistuse nõuetele vastavuse andmed;
- 8) tervisekontrolli tulemuste andmed;
- 9) abipolitseiniku staaži andmed.

(7) Nõuetele vastavuse kontrolli läbiviimisel on Politsei- ja Piirivalveametil õigus saada andmeid riigi, kohaliku omavalitsuse üksuse või muu avalik-õigusliku isiku või eraõigusliku juriidilise isiku andmekogust.

(8) Käesoleva paragrahvi lõikes 6 nimetatud andmeid töödeldakse ulatuses, mis on vajalik nõuetele vastavuse kontrolli eesmärgi saavutamiseks.

§ 9. Taustakontroll

(1) Taustakontrolli eesmärk on hinnata abipolitseinikuks kandideerija ja abipolitseiniku usaldusväärsust ning vastavust käesoleva seaduse § 5 lõike 1 punktides 5–10 ja 12 sätestatud nõuetele (edaspidi *taustakontroll*).

(2) Politsei- ja Piirivalveamet teostab taustakontrolli:

- 1) abipolitseinikuks kandideerijale, kes on läbinud käesoleva seaduse § 8 lõike 1 punktis 1 sätestatud nõuetele vastavuse kontrolli;
- 2) käesoleva seaduse § 7 lõike 1 punktis 4 nimetatud isikutele;
- 3) abipolitseinikuks kandideerijale või abipolitseinikule, kui esineb põhjendatud kahtlus, et isik ei vasta enam abipolitseiniku nõuetele, millele vastavust kontrolliti tema viimasel taustakontrollil.

(3) Politsei- ja Piirivalveamet teavitab abipolitseinikuks kandideerijat esmase taustakontrolli tegemisest ette.

(4) Politsei- ja Piirivalveamet teavitab abipolitseinikuks kandideerijat või abipolitseinikku tema suhtes käesoleva paragrahvi lõike 2 punkti 3 alusel taustakontrolli läbiviimisest ning selle tulemusest 14 kalendripäeva jooksul tulemuse teatavaks saamisest arvates.

(5) Taustakontrolli läbiviimisel võib Politsei- ja Piirivalveamet töödelda järgmisi abipolitseinikuks kandideerija või abipolitseiniku isikuandmeid:

- 1) üldandmed;
- 2) varasemad isikunimed;
- 3) viimase viie aasta töötamise andmed;
- 4) sotsiaalmeedia kontode andmed;
- 5) määratud karistuse, karistatuse ja karistusest vabastamise ning karistuse täitmisele pööramise andmed;
- 6) karistusregistri arhiivi andmed;

- 7) kriminaalmenetluste andmed, kus ta on tunnistatud kahtlustatavaks või süüdistatavaks, ja nendes asjades tehtud menetlust lõpetava lahendi andmed;
- 8) andmed seotuse kohta organisatsiooni või liikumisega, mille tegevus on suunatud avaliku korra või julgeoleku vastu;
- 9) avalike allikate andmed usaldusväärsuse, isikuomaduste, kõlbeliste omaduste ja eluviisi kohta;
- 10) õppeasutuse esindajalt saadud andmed ja viimase viie aasta tööandja andmed isiku usaldusväärsuse, isikuomaduste ja kõlbeliste omaduste kohta;
- 11) andmed viimase aasta jooksul distsiplinaarsüüteo eest avalikust teenistusest vabastamise kohta;
- 12) Politsei- ja Piirivalveameti andmed abipolitseiniku eelneva taustakontrolli kohta;
- 13) viimase viie aasta andmed välispiiri ületuste ja välisriigis viibimise kohta, et tuvastada isiku viibimine välisriigis, mis on kantud riigisaladuse ja salastatud välisteabe seaduse § 19 lõike 3 alusel kehtestatud nimekirja;
- 14) välisriigis kaitseväeteenistuse või sõjaväelise väljaõppe andmed;
- 15) politsei ja piirivalve seaduse § 8 lõike 3 alusel kehtestatud andmekogus olevad andmed, mis võimaldavad tuvastada isiku suhteid kuritegevusega seotud isikuga;
- 16) politsei ja piirivalve seaduse § 8 lõike 3 ja § 25¹ lõike 3 alusel kehtestatud andmekogus olevad andmed, mis võimaldavad kontrollida isiku vastavust seaduses sätestatud nõuetele.

(6) Käesoleva seaduse § 7 lõike 1 punktis 4 nimetatud isikute puhul võib töödelda ainult käesoleva paragrahvi lõike 5 punktides 1 ja 15 sätestatud andmeid.

(7) Taustakontrolli läbiviimiseks on Politsei- ja Piirivalveametil õigus:

- 1) pöörduda riigi- ja kohaliku omavalitsuse üksuse asutuste, samuti füüsiliste ja juriidiliste isikute poole järelepärimisega kontrollitava isiku isikuandmete kohta;
- 2) vestelda kontrollitava isikuga, samuti tema tööandja, õppeasutuse esindaja ja teiste isikutega, et selgitada välja, kas isik vastab käesoleva seaduse § 5 lõike 1 punktides 5 ja 6 sätestatud nõuetele;
- 3) saada andmeid riigi, kohaliku omavalitsuse üksuse või muu avalik-õigusliku isiku või eraõigusliku juriidilise isiku andmekogust;
- 4) saada isikuandmeid karistusregistri arhiivist;
- 5) töödelda üldsusele suunatud ja avalikest allikatest kättesaadavaid andmeid.

(8) Käesoleva paragrahvi lõikes 5 nimetatud andmeid töödeldakse ulatuses, mis on vajalik taustakontrolli eesmärgi saavutamiseks.

§ 10. Nõuetele vastavuse kontrolli ja taustakontrolli tulemus

(1) Nõuetele vastavuse kontrolli või taustakontrolli tulemusel võib Politsei- ja Piirivalveameti peadirektor või tema volitatud ametnik:

- 1) anda isikule abipolitseiniku staatuse;
- 2) keelduda isikule abipolitseiniku staatuse andmisest;
- 3) peatada abipolitseiniku staatuse;
- 4) ülendada või alandada abipolitseiniku astet;
- 5) vabastada isik abipolitseiniku staatusest.

(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud tulemusest teavitatakse isikut.

(3) Käesoleva paragrahvi lõike 1 punktides 2 ja 5 nimetatud keeldumise või vabastamise põhjust ning selle aluseks oleva asjaolu avaldamist võib piirata ulatuses, mis on vältimatult vajalik, et tagada riigi julgeolek, riigikaitse, süütegude tõkestamine, avastamine, menetlemine või karistuse täideviimine ning teiste isikute õiguste ja vabaduste kaitse.

(4) Keeldumise või vabastamise põhjust ja selle aluseks olevat asjaolu ei avaldata seni, kuni see on käesoleva paragrahvi lõikes 3 nimetatud eesmärkide täitmiseks vajalik.

§ 11. Nõuetele vastavuse ja taustakontrolli andmete säilitamine

(1) Politsei- ja Piirivalveamet säilitab nõuetele vastavuse kontrolli andmeid viis aastat alates vastava kontrolli tegemise kuupäevast või õigusliku vaidluse korral kuni selle lõppemiseni.

(2) Kui nõuetele vastavuse kontrolli tulemusel Politsei- ja Piirivalveamet keeldub käesoleva seaduse § 10 lõike 1 punkti 2 alusel isikule abipolitseiniku staatuse andmisest, säilitatakse andmeid üks aasta alates keeldumise tegemise kuupäevast või õigusliku vaidluse korral kuni selle lõppemiseni.

(3) Politsei- ja Piirivalveamet säilitab taustakontrolli käigus kogutud andmeid kümme aastat alates vastava kontrolli tegemise kuupäevast või õigusliku vaidluse korral kuni selle lõppemiseni.

(4) Abipolitseiniku surma korral kustutatakse nõuetele vastavuse ja taustakontrolli andmed viivitamata. Kui abipolitseiniku surm on seotud politsei tegevuses osalemisega ja andmed on vajalikud menetluse läbiviimiseks, säilitatakse andmeid surma kuupäevast alates viis aastat või õigusliku vaidluse korral kuni selle lõppemiseni.

2. jagu Tervisekontroll ja väljaõpe

§ 12. Tervisekontroll

(1) Abipolitseiniku tervisekontrolli eesmärk on hinnata abipolitseiniku vastavust käesoleva seaduse § 5 lõike 2 punktis 3 esitatud nõuetele.

(2) I astme abipolitseinik läbib tervisekontrolli enne II astme abipolitseinikuks ülendamist ning II ja III astme abipolitseinik läbib tervisekontrolli perioodiliselt.

(3) Abipolitseiniku tervisekontrolli korraldab ja tervisetõendi väljastab töötervishoiuarst, kes on Politsei- ja Piirivalveametiga lepingulises suhtes, või perearst, kaasates vajaduse korral teisi eriarste või tervishoiuteenuse osutajaid.

(4) Abipolitseiniku tervisekontrolli ja -tõendi võib asendada samaväärse tervisekontrolli läbimisel saadud kehtiva tervisetõendiga.

(5) Valdkonna eest vastutav minister kehtestab määrusega:

- 1) abipolitseiniku tervisenõuded;
- 2) samaväärse tervisekontrolli läbimisel saadud tervisetõendite loetelu;
- 3) nõuded tervisetõendi sisule ja vormile;
- 4) tervisekontrolli perioodilisuse;
- 5) tervisekontrolli korra.

§ 13. Väljaõpe

(1) Abipolitseinikuks saamiseks tuleb läbida vastava astme ettevalmistav väljaõpe. Väljaõpe loetakse läbituks arvestuse sooritamiselega.

(2) Abipolitseiniku väljaõpe on:

- 1) I astme puhul vähemalt 20 akadeemilist tundi;
- 2) II astme puhul vähemalt 150 akadeemilist tundi;
- 3) III astme puhul vähemalt 40 akadeemilist tundi.

(3) Abipolitseiniku väljaõpe ei hõlma käesoleva seaduse paragrahvis 14 nimetatud õpet.

(4) Käesoleva paragrahvi lõikes 2 ning käesoleva seaduse §-s 15 nimetatud väljaõppe läbimisel võib võtta arvesse isiku varasemat õpi- ja töökogemust. Isiku varasema õpi- ja töökogemuse arvestamisel võib pädev väljaõpet korraldav asutus lugeda isiku väljaõppe osaliselt või täielikult läbituks.

(5) Abipolitseiniku väljaõppe nõuded ja õppeliigid kehtestab valdkonna eest vastutav minister määrusega.

§ 14. Abipolitseiniku erialaõpe ja täiendõpe

(1) Käesoleva seaduse tähenduses on erialaõppe eesmärk omandada abipolitseiniku ülesannete täitmiseks vajalikud uued teadmised ja oskused ning täiendõppe eesmärk on säilitada või arendada olemasolevaid teadmisi ja oskusi.

(2) Kui ülesande täitmiseks on vaja lisateadmisi ja -oskusi, läbib abipolitseinik eelnevalt lisaks käesoleva seaduse paragrahvi 13 lõikes 2 toodule vastava erialaõppe.

(3) Tulirelva kandmise õiguse saamiseks läbib II ja III astme abipolitseinik tulirelva erialaõppe ning sooritab laskeharjutuse.

(4) Elektrišokirelva kandmise õiguse saamiseks läbib II ja III astme abipolitseinik elektrišokirelva erialaõppe ning sooritab arvestuse.

(5) II ja III astme abipolitseinik läbib kvalifikatsiooni säilitamiseks igal aastal turvataktika ja vahetu sunni täiendõppe ning sooritab tulirelva kandmise õiguse säilitamiseks lasketesti vähemalt üks kord kalendriaastas.

(6) III astme abipolitseinik sooritab oma kvalifikatsiooni säilitamiseks arvestuse iga kolme aasta järel eelmise arvestuse sooritamise alates.

(7) Abipolitseinik, kellele on määratud kriisiroll, läbib kvalifikatsiooni säilitamiseks täiendõppe vähemalt kord kolme aasta jooksul.

(8) Käesoleva paragrahvi lõigetes 2–4 nimetatud väljaõppe läbimisel võib võtta arvesse isiku varasemat õpi- ja töökogemust ning võib isiku varasema õpi- ja töökogemuse arvestamisel lugeda isiku väljaõppe osaliselt või täielikult läbituks.

(9) Abipolitseiniku erialaõppe ja täiendõppe nõuded ning õppeliigid kehtestab valdkonna eest vastutav minister määrusega.

§ 15. Abipolitseiniku väljaõpe kriisiolukorra ajal

- (1) Abipolitseiniku väljaõppe maht kriisiolukorra ajal on vähemalt 40 akadeemilist tundi.
- (2) Politsei- ja Piirivalveameti peadirektori korraldusel võib kriisiolukorra ajal väljaõppele suunata isiku, kes vastab käesoleva seaduse § 5 lõigetes 1 ja 2 sätestatud nõuetele. Väljaõppele suunatud isik ei pea läbima käesoleva seaduse § 13 lõike 2 punktides 1 ja 2 nimetatud väljaõpet.
- (3) Nõuded abipolitseiniku väljaõppele kriisiolukorra ajal kehtestab valdkonna eest vastutav minister.

§ 16. Väljaõppe korraldus

Abipolitseiniku väljaõpet korraldavad sisekaitseline rakenduskõrgkool ning Politsei- ja Piirivalveamet. Väljaõppekava koostab sisekaitseline rakenduskõrgkool koostöös Politsei- ja Piirivalveametiga.

3. peatükk

Arvestuse pidamine, töökorraldus ning abipolitseiniku tunnused, õigused ja kohustused

§ 17. Abipolitseinike arvestuse pidamine

- (1) Politsei- ja Piirivalveamet peab abipolitseinike arvestust, mille eesmärk on pidada arvestust abipolitseiniku koosseisu ja staatuse üle ning tagada abipolitseinike tegevuse korraldamine, politsei tegevuses osalemine, nõuetele vastavuse jälgimine, analüüsi ja statistika kogumine.
- (2) Politsei- ja Piirivalveameti peadirektor kehtestab abipolitseinike arvestuse pidamise korra.

§ 18. Töökorraldus

- (1) Politsei- ja Piirivalveameti peadirektor kehtestab abipolitseiniku politsei tegevuses osalemise ning töökorralduse täpsema korra.
- (2) Politsei- ja Piirivalveameti peadirektor või tema volitatud ametnik võib moodustada abipolitseinike tegevuse korraldamiseks abipolitseinike üksuse ning kehtestada selle töökorralduse.
- (3) Politsei- ja Piirivalveametil on õigus lähetada abipolitseinik tema nõusolekul välisriiki. Politsei- ja Piirivalveameti peadirektor kehtestab abipolitseiniku välisriiki lähetamise korra.

§ 19. Abipolitseiniku tunnistus, ametimärk, vormiriietus ja eraldusmärgid

- (1) Politsei- ja Piirivalveamet väljastab abipolitseinikule politsei tegevuses osalemiseks:
 - 1) abipolitseiniku tunnistuse ning II ja III astme abipolitseinikule ametimärgi;
 - 2) vajaduse korral politseiametniku vormiriietuse koos abipolitseiniku eraldusmärkidega (edaspidi *abipolitseiniku vormiriietus*).
- (2) Politsei- ja Piirivalveameti peadirektor kehtestab korra, milles kehtestatakse abipolitseiniku vormiriietuse kandmine.
- (3) Abipolitseinikul on keelatud anda talle väljastatud abipolitseiniku tunnistust ja ametimärki kõrvalisele isikule.

(4) Isikul, kes ei ole abipolitseinik ning kellel ei ole Politsei- ja Piirivalveametilt saadud luba abipolitseiniku vormiriietuse kandmiseks, on keelatud abipolitseiniku vormiriietust kasutada.

(5) Politseivälises tegevuses osaledes võib abipolitseinik oma vormiriietust kanda üksnes Politsei- ja Piirivalveameti loal.

(6) Abipolitseiniku tunnistuse, ametimärgi, vormiriietuse ja eraldusmärkide kirjelduse kehtestab valdkonna eest vastutav minister määrusega.

§ 20. Abipolitseiniku õigused

(1) Abipolitseinikul on õigus:

- 1) osaleda politsei tegevuses;
- 2) saada ülesande täitmiseks vajalikku õpet;
- 3) saada ülesande täitmiseks vajalikke vahendeid;
- 4) saada ülesande täitmiseks juurdepääs vajaduspõhiselt andmekogudele ja infosüsteemidele;
- 5) keelduda täitmast ebaseaduslikku politsei korraldust;
- 6) keelduda täitmast politsei korraldust, milleks tal ei ole väljaõpet, teadmisi ega oskusi;
- 7) osaleda rahvusvahelises politsei koostöös välislepingu või Euroopa Liidu õigusakti alusel.

(2) Kui abipolitseinik keeldub korralduse täitmisest käesoleva paragrahvi lõike 1 punktide 5–6 alusel, teavitab ta sellest korralduse andjat ja oma vahetut juhti.

(3) Abipolitseinikul on käesoleva seaduse § 4 lõigetes 1–3 sätestatud ülesannete täitmisel õigus töödelda:

- 1) asutusesiseseks kasutamiseks mõeldud teavet;
- 2) isikuandmeid, sealhulgas eriliiki isikuandmeid, ulatuses, mis on vajalik politsei antud ülesande täitmiseks;
- 3) üldsusele suunatud ja avalikest allikatest kättesaadavaid andmeid.

(4) Abipolitseinik ei või andmeid kasutada ega edasi töödelda väljaspool talle antud volitust ega viisil, mis ei ole otseselt seotud ülesande täitmisega.

§ 21. Abipolitseiniku kohustused

(1) Abipolitseinikul on kohustus:

- 1) järgida Politsei- ja Piirivalveameti põhiväärtusi, ametniku eetikakoodeksit ning Politsei- ja Piirivalveameti eetikakoodeksit ja töökorralduse reegleid;
- 2) käituda väärikalt nii politsei tegevuses osaledes kui ka sellest väljaspool, sealhulgas hoiduda tegevusest, mis kahjustab tema usaldusväarsust abipolitseinikuna või Politsei- ja Piirivalveameti mainet;
- 3) hoida ja kasutada talle väljastatud, tema kasutuses olevaid vahendeid ja muud vara heaperemehelikult ja sihipäraselt ning kasutada neid ainult talle antud ülesande täitmiseks;
- 4) hoida korras talle väljastatud erivahendit ja relva ning tagada, et need ei satuks kõrvalise isiku kätte;
- 5) viivitamata teavitada Politsei- ja Piirivalveametit talle väljastatud relva, erivahendi või muu vara vargusest, kadumisest või kõrvalise isiku kätte sattumisest;
- 6) hoida seaduses sätestatud korras saladuses politsei tegevuses osalemise käigus talle teatavaks saanud isikuandmeid, sealhulgas eriliigilisi isikuandmeid ning muud asutusesiseseks kasutamiseks ettenähtud teavet;

- 7) kanda abipolitseiniku vormiriietust, kui ta politsei tegevuses osalemisel kannab elektrišoki- või tulirelva, kohaldab riikliku järelevalve erimeedet või on vajalik, et ta oleks visuaalselt tuvastatav abipolitseiniku vormiriietuse kaudu;
- 8) kanda tulirelva nähtaval kohal, kui ta kannab abipolitseiniku vormiriietust;
- 9) kui ta osaleb politsei tegevuses erariietes, kanda tulirelva üldjuhul varjatult, välja arvatud juhul, kui abipolitseinik on ülesande täitmisel selgelt identifitseeritav;
- 10) mitte kanda abipolitseiniku vormiriietust, relva ega laskemoona korrakaitseaduse § 36 tähenduses joobeseisundis;
- 11) mitte kasutada oma staatust eesmärgiga tekitada kahju teise isiku õigustele või hüvele või avalikele huvidele, mis on seadusega kaitstud;
- 12) esitada isiku nõudmisel abipolitseiniku tunnistus või abipolitseiniku tunnistus koos ametimärgiga, kui ta kannab abipolitseiniku vormiriietust politsei tegevuses osaledes;
- 13) esitada isikule abipolitseiniku tunnistus või abipolitseiniku tunnistus koos ametimärgiga, kui ta osaleb politsei tegevuses abipolitseiniku vormiriietusega;
- 14) teavitada Politsei- ja Piirivalveametit esimesel võimalusel, kui ta ei vasta käesoleva seaduse § 5 lõike 1 punktides 1, 2, 9, 10 ja 11 nimetatud nõuetele;
- 15) teavitada viivitamata Politsei- ja Piirivalveameti kehtestatud korras Politsei- ja Piirivalveameti väljastatud tulirelva või elektrišokirelva kasutamisest;
- 16) jälgida, et abipolitseinikuna tegutsemine ja tema põhitöö ei kahjusta vastastikku tema töövoimet ega tervist.

(2) Käesoleva paragrahvi lõike 1 punktis 7 sätestatud abipolitseiniku vormiriietuse kandmise kohustusest võib ülesande täitmisel loobuda Politsei- ja Piirivalveameti põhjendatud otsusel, kui see on vajalik politsei tegevuses ülesande täitmise eesmärgi saavutamiseks.

(3) Abipolitseinik võib käesoleva paragrahvi lõike 1 punktides 12 ja 13 nimetatud kohustuse täitmise edasi lükata, kui see on vältimatult vajalik vahetu ohu tõrjumiseks.

(4) II ja III astme abipolitseinik, kes politsei tegevuses osaledes teenindab sündmuskohti või puutub kokku ekspertiisi- ja uuringuobjektidega, daktüloskopeeritakse ning temalt võetakse DNA-proov, et välistada ekspertiisi- ja uuringuobjektile abipolitseiniku jäetud jäljed kooskõlas politsei- ja piirivalveseaduse §-s 45¹ ettenähtud korraga.

4. peatükk

Abipolitseiniku rakendatavad meetmed, vahetu sund ning erivahendid ja relvad

1. jagu

Abipolitseiniku rakendatavad meetmed

§ 22. Süütegude ennetamise meetmed

Süütegude ennetamisel lähtub abipolitseinik korrakaitseaduse §-s 18 loetletud ennetamise meetmetest.

§ 23. Riikliku järelevalve meetmete kohaldamine

(1) II ja III astme abipolitseinik võib politsei tegevuses osaledes kohaldada korrakaitseaduse §-des 28, 30, § 32 lõigetes 1–5, 7, 8, §-des 37, 38, 42, § 44 lõike 1 punktides 1, 3, 5, § 45 lõigetes 1, 3, 4, § 46 lõike 1 punktides 1, 2, § 47 lõike 1 punktides 1, 4–6, §-s 48, § 49 lõike 1 punktides 2–4 ning lõigetes 2–6 sätestatud riikliku järelevalve meetmeid käesolevas paragrahvis sätestatud erisustega.

(2) II ja III astme abipolitseinik võib politsei tegevuses osaledes ainult politseiametniku korraldusel kohaldada korrakaitseseaduse § 31 lõigetes 1–3, § 32 lõigetes 6, 9, §-des 34, 39, 41, § 44 lõike 1 punktides 2, 4, 6, § 45 lõikes 5, § 46 lõike 1 punktides 3–6, 8, § 47 lõike 1 punktides 2, 3, § 48 lõikes 3, § 49 lõike 1 punktides 1, 5–7 ning §-des 50–52 sätestatud riikliku järelevalve erimeetmeid.

(3) II ja III astme abipolitseinikul on politsei tegevuses osaledes keelatud:

- 1) korrakaitseseaduse § 45 lõikes 5 sätestatud riikliku järelevalve erimeetme kohaldamisel kasutada sundpeatamise vahendina tulirelva;
- 2) korrakaitseseaduse §-s 48 sätestatud riikliku järelevalve erimeetme kohaldamisel isiku kehaõõnsuste läbivaatus.

(4) III astme abipolitseinikul on politsei tegevuses osaledes iseseisvalt keelatud:

- 1) korrakaitseseaduse § 50 lõike 1 punkti 3 alusel valdusesse siseneda;
- 2) korrakaitseseaduse § 51 alusel valdust läbi vaadata.

§ 24. Kinnipeetud isiku saatmine

II ja III astme abipolitseinikul on õigus teostada kinnipeetud isiku saatmist politsei ja piirivalve seaduse §-s 7⁴¹ sätestatud alusel ning korras.

2. jagu Vahetu sund

§ 25. Vahetu sunni kohaldamine

(1) II ja III astme abipolitseinik võib politsei tegevuses osaledes käesoleva seaduse § 23 lõigetes 1 ja 2 nimetatud riikliku järelevalve erimeetme kohaldamisel kasutada vahetut sundi korrakaitseseaduses sätestatud alusel ning korras, arvestades käesoleva seaduse erisusi.

(2) II ja III astme abipolitseinikul on õigus politsei ülesandel kohaldada vahetut sundi politseiametniku korraldusel, kui see on vältimatult vajalik politseiametniku poolt riikliku järelevalve meetme kohaldamise eesmärgi saavutamiseks.

(3) III astme abipolitseinikul on politsei tegevuses osaledes iseseisvalt keelatud kohaldada vahetut sundi korrakaitseseaduse § 41 lõikes 10 sätestatud riikliku järelevalve erimeetme kohaldamisel.

§ 26. Erivahendid ja relvad

(1) Politsei- ja Piirivalveamet võib väljastada II ja III astme abipolitseinikule järgmised erivahendid:

- 1) käeraud;
- 2) sidumisvahend;
- 3) tehniline tõke;
- 4) sõiduki sundpeatamise vahend;
- 5) eriotstarbeline valgus- ja heliseadeldis;
- 6) eriotstarbeline värvimis- ja märgistusvahend.

- (2) Politsei- ja Piirivalveamet võib II ja III astme abipolitseinikule väljastada järgmised relvad:
- 1) tulirelv;
 - 2) elektrišokirelv;
 - 3) pneumorelv;
 - 4) harjutusrelv;
 - 5) kummi- või teleskoopnui;
 - 6) gaasipihusti.

§ 27. Käeraudade ja sidumisvahendi kasutamine

(1) II ja III astme abipolitseinik võib isiku suhtes kasutada käeraudu korrakaitseaduse § 79 lõikes 1 sätestatud alustel.

(2) Kui käeraudade kasutamine ei ole võimalik, võib II ja III astme abipolitseinik kasutada sidumisvahendit, kui see ei sea ohtu isiku elu, ei tekita talle kehavigastust ega põhjusta kestva füüsilist valu. Sidumisvahendi kasutamine ei tohi kesta üle ühe tunni järjest.

§ 28. Tulirelva kasutamine

II ja III astme abipolitseinik, kes osaleb politsei tegevuses, võib kasutada tulirelva korrakaitseaduse §-s 81 sätestatud alustel ning korras.

§ 29. Elektrišokirelva kasutamine

II ja III astme abipolitseinik, kes osaleb politsei tegevuses, võib kasutada elektrišokirelva korrakaitseaduse §-s 80 sätestatud alustel ning korras.

3. jagu

Relva kandmise õigus

§ 30. Elektrišoki- ja tulirelva kandmise õigus

Politsei- ja Piirivalveameti peadirektor või tema volitatud ametnik võib otsusega anda elektrišoki- või tulirelva kandmise õiguse (edaspidi *relvakandmise õigus*) II ja III astme abipolitseinikule:

- 1) kelle tervises seisund ei välista relva kandmise õigust;
- 2) kes on läbinud vastavat liiki relvale ettenähtud väljaõppe ja sooritanud laskeharjutuse.

§ 31. Relva ja laskemoona väljastamine

(1) Politsei- ja Piirivalveamet võib väljastada elektrišoki- ja tulirelva ning laskemoona II ja III astme abipolitseinikule, kellel on kehtiv relvakandmise õigus.

(2) Politsei- ja Piirivalveameti peadirektor või tema volitatud ametnik kehtestab abipolitseinikule relva ja laskemoona väljastamise ja arvestuse pidamise korra.

§ 32. Relva kandmine

(1) Relva kandmine käesoleva seaduse tähenduses on relva ja laskemoona kaasas kandmine väljaspool relvahoidlat.

(2) II ja III astme abipolitseinik võib kanda relva ja laskemoona:

- 1) politsei tegevuses osaledes ja väljaõppes;
- 2) politsei tegevusse või väljaõppesse minnes ja sealt tulles.

(3) Välisriiki lähetatud II ja III astme abipolitseinikul võib Politsei- ja Piirivalveameti peadirektori või tema volitatud ametniku otsusega lubada kanda talle väljastatud relva, kui see on vajalik ülesande täitmiseks.

4. jagu

Relva hoidmine ja edasitoimetamine

§ 33. Abipolitseinikule väljastatud relva ja laskemoona hoidmine

(1) II ja III astme abipolitseinikule väljastatud tulirelva ja laskemoona hoitakse Politsei- ja Piirivalveameti määratud relvahoidlas tühjaks laetuna.

(2) II ja III astme abipolitseinik võib hoida relva ja laskemoona oma elu- või asukohas Politsei- ja Piirivalveameti peadirektori või tema volitatud ametniku eelneva kirjaliku otsusega.

(3) Käesoleva paragrahvi lõikes 2 nimetatud otsuse alusel elektrišoki- või tulirelva hoidev abipolitseinik tagab relva ja laskemoona säilimise ning välistab neile kõrvalise isiku juurdepääsu.

(4) II ja III astme abipolitseinik on kohustatud kümne tööpäeva jooksul teavitama Politsei- ja Piirivalveametit oma elu- või asukoha aadressi muutumisest, kui talle on antud luba hoida relva ja laskemoona elu- või asukohas.

(5) Politsei- ja Piirivalveameti peadirektor või tema volitatud ametnik kehtestab relva hoidmisele lisanõuded.

§ 34. Relva ja laskemoona edasitoimetamine

(1) Relva ja laskemoona edasitoimetamine on II või III astme abipolitseiniku poolt politsei ülesannete täitmise raames relva ja laskemoona toimetamine Eesti piires ühest kohast teise ilma relva vahepealse kasutamise eesmärgita.

(2) Edasitoimetamise käigus peab olema tagatud relva ja laskemoona säilimine ning välistatud sellele kõrvalise isiku juurdepääs.

(3) Edasitoimetatav tulirelv peab olema tühjaks laetud ning pakitud viisil, mis välistab tulirelva kohese kasutuselevõtu.

(4) Politsei- ja Piirivalveameti peadirektor või tema volitatud ametnik võib kehtestada lisanõudeid abipolitseiniku poolt relva ja laskemoona edasitoimetamisele.

§ 35. Elektrišoki- ja tulirelva kandmise õiguse peatamine, peatumine ning kehtetuks tunnistamine

(1) Politsei- ja Piirivalveameti peadirektor või tema volitatud ametnik peatab relvakandmise õiguse, kui:

- 1) abipolitseiniku tervises seisund võib takistada tal elektrišoki- või tulirelva kandmist või kujutab ohtu talle endale või teistele isikutele;
- 2) abipolitseiniku elektrišoki- või tulirelva käsitlemine on ohustanud teda ennast või teisi isikuid.

(2) Tulirelva kandmise õigus peatub, kui II või III astme abipolitseinik ei soorita käesoleva seaduse § 14 lõikes 5 nimetatud lasketesti kalendriaasta jooksul.

(3) Politsei- ja Piirivalveameti peadirektor või tema volitatud ametnik tunnistab relvakandmise õiguse kehtetuks, kui:

- 1) abipolitseinikul on püsiv tervises seisund, mis välistab elektrišoki- ja tulirelva kandmise;
- 2) abipolitseiniku astet alandatakse I astmele.

(4) Politsei- ja Piirivalveameti peadirektor kehtestab elektrišoki- ja tulirelva kandmise õiguse peatamise, peatumise ning kehtetuks tunnistamise täpsema korra.

§ 36. Elektrišoki- või tulirelva kandmise õiguse taastamine ja taastumine

(1) Abipolitseinik, kelle elektrišokirelva kandmise õigus on peatatud käesoleva seaduse § 35 lõike 1 punkti 2 alusel, peab enne relva kandmise õiguse taastamist uuesti läbima käesoleva seaduse § 14 lõikes 4 nimetatud erialaõppe ning sooritama arvestuse.

(2) Abipolitseinik, kelle tulirelva kandmise õigus on peatatud käesoleva seaduse § 35 lõike 1 punkti 2 alusel, peab enne relva kandmise õiguse taastamist uuesti läbima käesoleva seaduse § 14 lõikes 3 nimetatud erialaõppe ning sooritama lasketesti.

(3) Politsei- ja Piirivalveameti peadirektor või tema volitatud ametnik taastab relvakandmise õiguse käesoleva seaduse § 35 lõikes 1 nimetatud asjaolu äralangemisel.

(4) Kui tulirelva kandmise õigus on peatunud käesoleva seaduse § 35 lõike 2 alusel, taastub tulirelva kandmise õigus pärast käesoleva seaduse § 14 lõikes 5 nimetatud lasketesti sooritamist.

(5) Politsei- ja Piirivalveamet kehtestab relvakandmise õiguse taastamise ja taastumise täpsema korra.

§ 37. Relva tagastamine

(1) Abipolitseinik tagastab Politsei- ja Piirivalveametile elektrišoki- või tulirelva, kui tema relvakandmise õigus:

- 1) on peatatud käesoleva seaduse § 35 lõike 1 alusel;
- 2) peatub käesoleva seaduse § 35 lõike 2 alusel;
- 3) on tunnistatud kehtetuks käesoleva seaduse § 35 lõike 3 alusel.

(2) Politsei- ja Piirivalveameti peadirektor kehtestab abipolitseiniku relva tagastamise täpsema korra.

5. peatükk

Kriisirolliga abipolitseinik

§ 38. Abipolitseinikule kriisirolli määramine

(1) Politsei- ja Piirivalveamet võib määrata kriisirolli abipolitseinikule (edaspidi *kriisirolliga abipolitseinik*), kes on andnud kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis nõusoleku toetada politseid kriisiolukorras (edaspidi *kriisi lahendamine*).

(2) Kriisirolliga abipolitseinik on abipolitseinik, kelle ülesanne on toetada politseid kriisi lahendamise ajal käesoleva seaduse § 4 lõigete 1–3 kohaselt.

(3) Politsei- ja Piirivalveametil on õigus saada enne abipolitseinikule kriisirolli määramist töötamise registrist teavet isiku töötamise kohta riigikaitsealise töökohustusega ameti- või töökohal ning kaitseväekohustuslaste registrist teavet isiku nimetamise kohta sõjaaja ametikohale.

(4) Kriisirolli ei saa määrata abipolitseinikule, kes on riigikaitsealise töökohustusega ameti- või töökohal või on nimetatud sõjaväelise auastmega sõjaaja ametikohale (edaspidi *sõjaaja ametikoht*), välja arvatud juhul, kui abipolitseinik vastavalt ameti- või töökohalt vabastatakse.

§ 39. Kriisirolliga abipolitseiniku staatuse ja töö- või teenistussuhte erisus

(1) Kriisirolliga abipolitseinikku ei nimetata sõjaaja ametikohale, välja arvatud juhul, kui see on vältimatult vajalik riigi julgeoleku tagamiseks.

(2) Kriisirolliga abipolitseinikul on õigus keelduda töö tegemisest selle tööandja heaks, kellega tal on sõlmitud tööleping, kui ta kaasatakse kriisi lahendamisse.

(3) Avaliku teenistuse ametikohale nimetatud kriisirolliga abipolitseiniku avaliku võimu teostamise õigus peatub ja ta on ajutiselt vabastatud tööülesannete täitmisest, kui ta kaasatakse kriisi lahendamisse.

(4) Käesoleva paragrahvi lõigetes 2 ja 3 nimetatud juhtudel esitab töötaja tööandjale avalduse tööst keeldumise kohta ning ametnik esitab avalduse avaliku võimu teostamise õiguse peatamiseks.

(5) Kriisirolliga abipolitseinikule, kes osaleb kriisi lahendamises, võib maksta hüvitist. Hüvitise arvutamise aluseks võetakse hüvitise maksmisele eelnenud Statistikaameti avaldatud viimane keskmine brutokuupalk.

(6) Kriisirolliga abipolitseiniku hüvitise ulatuse, selle taotlemise ja väljamaksmise korra kehtestab valdkonna eest vastutav minister määrusega.

(7) Kui tööandjale tekib käesoleva paragrahvi lõike 2 rakendamise tõttu kahju, mis on seotud saamata jäänud tuluga, võib ta nõuda riigilt kahju hüvitamist.

§ 40. Kriisirolliga abipolitseinike kaasamine politsei tegevusse

(1) Vabariigi Valitsus otsustab valdkonna eest vastutava ministri ettepanekul korraldusega kriisirolliga abipolitseinike kaasamise kriisi lahendamisse kuni 30 kalendripäevaks.

(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud tähtaja saabumisel vaatab Vabariigi Valitsus otsuse üle. Kui kriisirolliga abipolitseinike kaasamine kriisi lahendamisse on endiselt vajalik, vaatab Vabariigi Valitsus otsuse üle iga 30 kalendripäeva tagant ja vajaduse korral pikendab iga kord kriisirolliga abipolitseinike kaasamist kuni 30 kalendripäeva võrra.

(3) Käesoleva paragrahvi lõike 1 alusel antud korralduses märgitakse:

- 1) ülesanne, mille täitmisse kriisirolliga abipolitseinikud kaasatakse;
- 2) ülesande täitmises osalevate isikute arv või arvu ülempiir;
- 3) kaasamise tähtaeg;
- 4) territoorium, kus ülesannet täidetakse;
- 5) vajaduse korral muud andmed.

§ 41. Abipolitseiniku vabastamine kriisirollist

(1) Politsei- ja Piirivalveameti peadirektori või tema volitatud ametniku otsusega vabastatakse abipolitseinik kriisirollist, kui ta:

- 1) esitab kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis avalduse;
- 2) ei osale mõjuva põhjusega käesoleva seaduse § 40 lõikes 1 nimetatud juhul kaasamise korral politsei tegevuses;
- 3) asub sõjaaja ametikohale või riigikaitselise töökohustusega ameti- või töökohale või kui tema olemasolevale ameti- või töökohale määratakse riigikaitseline töökohustus.

(2) Politsei- ja Piirivalveameti peadirektori või tema volitatud ametniku otsusega võib abipolitseiniku vabastada kriisirollist, kui ta ei täida käesoleva seaduse § 14 lõikes 7 sätestatud väljaõppe kohustust.

(3) Politsei- ja Piirivalveametil on õigus enne abipolitseiniku vabastamist kriisirollist käesoleva paragrahvi lõike 1 punkti 3 alusel saada töötamise registrist teavet isiku töötamise kohta riigikaitselise töökohustusega ameti- või töökohal ning kaitseväekohustuslaste registrist teavet isiku nimetamise kohta sõjaaja ametikohale.

(4) Kriisirollist vabastatud abipolitseinik on kohustatud esimesel võimalusel tagastama Politsei- ja Piirivalveametile talle kriisi lahendamiseks väljastatud vara, relvad ning erivahendid.

6. peatükk

Abipolitseiniku hüved ja tagatised

§ 42. Abipolitseiniku ergutamine

Silmapaistvate teenete eest võib abipolitseinikku ergutada politsei ja piirivalve seaduse 5. peatüki 8. jaos sätestatud korras.

§ 43. Kulude hüvitamine

(1) Politsei- ja Piirivalveamet hüvitab abipolitseinikule vajalikud kulud seoses abipolitseiniku:

- 1) osalemisega politsei tegevuses;
- 2) perioodilise tervisekontrolliga;
- 3) transpordiga;
- 4) välislähetusega.

(2) Politsei- ja Piirivalveamet võib abipolitseinikule hüvitada muud põhjendatud ja asjakohased kulud.

(3) Käesoleva paragrahvi lõigetes 1 ja 2 nimetatud kulude täpsemad liigid ning hüvitamise piirmäärad ja maksmise korra kehtestab Politsei- ja Piirivalveameti peadirektor.

(4) Kokkuleppel Politsei- ja Piirivalveametiga võib käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud kulud hüvitada kohalik omavalitsus.

§ 44. Tasustamata lisapuhkuse hüvitamine

(1) Abipolitseinikul on õigus saada tööandjalt tasustamata lisapuhkust kalendriaastas:

1) väljaõppes osalemise ajaks kuni 15 kalendripäeva;

2) politsei ja piirivalve seaduse § 77 lõikes 1 nimetatud juhtudel abipolitseiniku ülesannete täitmiseks kuni 30 kalendripäeva.

(2) Abipolitseinik esitab tööandjale Politsei- ja Piirivalveameti peadirektori või tema volitatud ametniku taotluse vähemalt kümme kalendripäeva enne väljaõppele või ülesande täitmisele asumist, välja arvatud juhul, kui etteteatamine ei ole asjaolusid arvestades mõistlikult võimalik.

(3) Politsei- ja Piirivalveamet võib maksta abipolitseinikule tema kirjalikul taotlusel käesoleva paragrahvi lõike 1 alusel antud lisapuhkuse eest hüvitist. Hüvitise arvutamise aluseks võetakse abipolitseiniku lisapuhkusele eelnenud kuue kuu keskmine palk või töötasu, mida tööandja arvutab töölepingu seaduse § 29 lõike 8 alusel kehtestatud korras. Hüvitise ülempiir on Statistikaameti avaldatud puhkusele eelnenud kalendrikuu keskmine brutokuupalk.

(4) Käesoleva paragrahvi lõikes 3 sätestatud hüvitist ei maksta, kui tööandja säilitab töötajale või ametnikule tema senise töötasu või palga.

(5) Abipolitseiniku lisapuhkuse eest makstava hüvitise taotlemise ja väljamaksmise täpsema korra kehtestab valdkonna eest vastutav minister määrusega.

§ 45. Varalise kahju hüvitamine

(1) Politsei tegevuses osalemisel abipolitseinikule või käesoleva seaduse § 46 lõikes 1 nimetatud isikutele tekitatud otsese varalise kahju hüvitab riik. Politsei- ja Piirivalveametil on tagasinõudeõigus süüdi oleva isiku suhtes, kes vastutab kahju põhjustamise eest, mille tõttu tekkis abipolitseinikule või tema perekonnaliikmele otsene varaline kahju. Kahjust arvatakse maha hüvitis, mida on maksnud kindlustusandjad sama kindlustusjuhtumi eest, või toetus või hüvitis, mida on maksnud riik või kohaliku omavalitsuse üksus abipolitseinikule või tema perekonnaliikmele.

(2) Käesolevas paragrahvis sätestatud ei kohaldata, kui abipolitseinik on politsei tegevuses osalemisel käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud otsese varalise kahju saamisel:

1) pannud toime süüteo, mis on põhjuslikus seoses otsese varalise kahju saamisega;

2) pannud toime enesetapu või enesetapukatse;

3) pannud toime enesevigastuse, mis ei ole põhjuslikus seoses haigusseisundiga ega ole tulenenud teiste isikute õigusvastasest käitumisest;

4) korrakaitse seaduse § 36 tähenduses joobeseisundis.

(3) Varalise kahju hüvitamise tingimused ja korra kehtestab valdkonna eest vastutav minister määrusega.

§ 46. Hüvitis abipolitseiniku hukkamise, surma ja töövõime vähenemise korral

(1) Kui abipolitseinik hukkub või sureb politsei tegevuses osalemisega seotud õnnetusjuhtumi või tema vastu toimepandud ründe või tema poolt süüteo tõkestamise või ohu tõrjumise tagajärjel, makstakse tema lapsele, vanemale, lesele, registreeritud elukaaslasele, kellega sõlmitud kooseluleping on lõppenud surma tõttu, või abieluga sarnanevas suhtes olevale elukaaslasele ning perekonnaseaduse tähenduses tema ülalpidamisel olnud teisele isikule ühekordset hüvitist.

(2) Kui abipolitseinikul tuvastatakse abipolitseiniku politsei tegevuses osalemisega seotud õnnetusjuhtumi või tema vastu toimepandud ründe või tema poolt süüteo tõkestamise või ohu tõrjumise tagajärjel saadud vigastuse või tekkinud haiguse tõttu osaline või puuduv töövõime või ajutine töövõime kaotus, millega ei kaasnenud osalist või puuduvat töövõimet, makstakse talle hüvitist.

(3) Kui abipolitseinik on saanud viga või haigestunud seoses politsei tegevuses osalemisega tema vastu toimepandud ründe, tema poolt süüteo tõkestamise või ohu tõrjumise tagajärjel, kannab tema ravi- ja ravimikulud riik.

(4) Käesoleva paragrahvi lõigetes 1–3 nimetatud juhtudel makstakse hüvitist samadel alustel ja korras, mis on ette nähtud hüvitise maksmisel avaliku teenistuse seaduse §-des 49 ja 49¹ sätestatud juhtudel, arvestades käesolevas paragrahvis sätestatud erisusi.

(5) Käesoleva paragrahvi lõigetes 1 ja 2 nimetatud hüvitise arvutamise aluseks võetakse abipolitseiniku hüvitise maksmisele eelnenud ühe kalendrikuu keskmine tulu, mis saadakse kuue kalendrikuu sotsiaalmaksuga maksustatavast tulust. Hüvitise ülempiir on hüvitise maksmisele eelnenud kolmekordne Statistikaameti avaldatud viimane keskmine brutokuupalk.

(6) Kui käesoleva paragrahvi lõikes 5 sätestatud abipolitseiniku tulu on väiksem kui politseiametniku madalaima põhipalgavahemiku madalaim määr, võetakse lõigetes 1 ja 2 nimetatud hüvitiste maksmisel aluseks politseiametniku madalaima põhipalgavahemiku madalaim määr.

(7) Kui politsei tegevuses osalev abipolitseinik hukkamisele või vigastada saamisele eelnenud ajal ei töötanud, võetakse käesoleva paragrahvi lõigetes 1 ja 2 nimetatud hüvitise arvutamise aluseks hukkamise või vigastada saamise ajal kehtinud töötasu alammäär.

(8) Käesolevas paragrahvis nimetatud kulud kaetakse riigieelarvest Siseministeeriumi eelarve kaudu.

7. peatükk

Abipolitseiniku distsiplinaar- ja varaline vastutus

§ 47. Distsiplinaarvastutus

(1) Distsiplinaarsüütegu käesoleva seaduse tähenduses on abipolitseiniku kohustuste süüline rikkumine.

(2) Käesolevas seaduses ettenähtud distsiplinaarmenetlusele kohaldatakse avaliku teenistuse seaduse sätteid, arvestades käesoleva seaduse erisusi.

(3) Distsiplinaarkaristused on:

- 1) kirjalik noomitus;
- 2) abipolitseiniku staatusest vabastamine.

(4) Politsei- ja Piirivalveameti peadirektor või tema volitatud ametnik kehtestab abipolitseiniku distsiplinaarmenetluse läbiviimise täpsema korra.

§ 48. Varaline vastutus

(1) Kui abipolitseinik on abipolitseiniku kohustuse süülise rikkumisega tekitanud Politsei- ja Piirivalveametile varalist kahju, on ta kohustatud selle kahju hüvitama käesoleva paragrahvi lõigetes 3–5 nimetatud ulatuses.

(2) Kui kahju on tekitanud mitu isikut ühise tegevuse või tegevusetuse käigus, vastutab iga isik oma süüle vastavas ulatuses.

(3) Kui abipolitseinik on abipolitseiniku kohustust rikkunud tahtlikult, vastutab ta tekkinud kahju eest täies ulatuses.

(4) Kui abipolitseinik on kohustust rikkunud hooletuse või raske hooletuse tõttu, vastutab ta tekkinud kahju eest ulatuses, mille määramisel arvestatakse:

- 1) süü vormi;
- 2) talle antud juhiseid;
- 3) tema teadmisi ja oskusi;
- 4) abipolitseinikuks oleku aega;
- 5) varasemat abipolitseiniku käitumist politsei tegevuses;
- 6) Politsei- ja Piirivalveameti võimalusi kahju vältida.

(5) Kui kahju ei ole tekitatud tahtlikult, ei tohi nõutav hüvitis ületada kuuekordset kahju tekitamise kuule eelnenud Statistikaameti avaldatud viimast kuu keskmist brutopalka.

(6) Käesolevas paragrahvis sätestatud kahju hüvitamise korrale kohaldatakse avaliku teenistuse seaduse § 81.

8. peatükk

Abipolitseiniku astme ülendamine ja alandamine ning staatuse peatamine, staatuse taastamine ja staatusest vabastamine

§ 49. Astme ülendamine

(1) Abipolitseiniku astme ülendamine on Politsei- ja Piirivalveameti peadirektori või tema volitatud ametniku otsusega abipolitseinikule senisest kõrgema astme andmine.

(2) Abipolitseiniku I aste ülendatakse II astmeks, kui abipolitseinik vastab käesoleva seaduse § 5 lõike 2 nõuetele ja on läbinud käesoleva seaduse § 13 lõike 2 punktis 2 nimetatud väljaõppe.

(3) Abipolitseiniku II aste ülendatakse III astmeks, kui abipolitseinik vastab käesoleva seaduse § 5 lõike 3 nõuetele ja on läbinud käesoleva seaduse § 13 lõike 2 punktis 3 nimetatud väljaõppe.

(4) Kriisiolukorra ajal võib kuni kriisiolukorra lõppemiseni ülendada abipolitseiniku II astme III astmeks, kui abipolitseinik vastab käesoleva seaduse § 5 lõigetes 1 ja 2 ning lõike 3 punktides 1, 2 ja 4 nimetatud nõuetele ning on läbinud käesoleva seaduse § 13 lõike 2 punktis 3 nimetatud väljaõppe.

(5) Abipolitseiniku astet ei ülendata, kui tal on kehtiv distsiplinaarkaristus.

§ 50. Astme alandamine

(1) Abipolitseiniku astme alandamine on Politsei- ja Piirivalveameti peadirektori või tema volitatud ametniku otsusega abipolitseinikule senisest madalama astme andmine.

(2) Abipolitseiniku II või III aste alandatakse I astmeks, kui abipolitseinik:

- 1) on esitanud vastava kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis avalduse;
- 2) ei täida käesoleva seaduse § 56 lõigetes 3–6 nimetatud kohustust tähtaegselt.

(3) Abipolitseiniku II või III astme võib alandada I astmeks, kui abipolitseinik:

- 1) ei ole täitnud käesoleva seaduse § 14 lõikes 5 nimetatud iga-aastast turvaktika ja vahetu sunni täiendõpet;
- 2) ei vasta käesoleva seaduse § 5 lõike 2 punktides 2 ja 3 sätestatud nõuetele.

(4) Abipolitseiniku III aste alandatakse II astmeks, kui abipolitseinik:

- 1) on esitanud vastava kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis avalduse;
- 2) ei ole täitnud käesoleva seaduse § 14 lõikes 7 nimetatud kohustust.

§ 51. Abipolitseiniku staatuse peatamine ja staatuse taastamine

(1) Abipolitseiniku staatus peatatakse Politsei- ja Piirivalveameti peadirektori või tema volitatud ametniku otsusega, kui abipolitseinik:

- 1) on kriminaalasjas kahtlustatav või süüdistatav, süüteo menetluse ajaks;
- 2) on esitanud kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis avalduse abipolitseiniku staatuse peatamiseks kuni kolmeks aastaks.

(2) Abipolitseiniku staatuse võib peatada Politsei- ja Piirivalveameti peadirektori või tema volitatud ametniku otsusega:

- 1) käesoleva seaduse § 12 lõikes 2 sätestatud alusel tervisekontrolli suunamisel, kuni kehtiva tervisetõendi väljastamiseni kuni üheks aastaks;
- 2) käesoleva seaduse § 47 lõikes 2 nimetatud distsiplinaarmenetluse ajaks.

(3) Abipolitseinikul staatuse peatamise ajal:

- 1) on keelatud osaleda politsei tegevuses või tegutseda muul viisil Politsei- ja Piirivalveameti nimel;
- 2) on keelatud kasutada abipolitseiniku tunnistust, ametimärki ja vormiriietust;
- 3) ei ole kohustust läbida talle ettenähtud õpet ega sooritada arvestusi;
- 4) ei ole kohustust läbida perioodilist tervisekontrolli, välja arvatud käesoleva paragrahvi lõike 2 punktis 1 nimetatud juhul;
- 5) ei ole kohustust täita kehalise ettevalmistuse nõudeid.

(4) Kui abipolitseiniku staatus on peatatud, on Politsei- ja Piirivalveameti peadirektoril või tema volitatud ametnikul õigus kohustada abipolitseinikku tagastama talle väljastatud vara, sealhulgas tunnistus, ametimärk ja vormiriietus, relvad ja erivahendid.

(5) Abipolitseiniku staatuse peatamise tähtaja saabumisel Politsei- ja Piirivalveameti peadirektor või tema volitatud ametnik:

- 1) taastab abipolitseiniku staatuse;
- 2) pikendab abipolitseiniku staatuse peatamist;
- 3) alandab abipolitseiniku astet;
- 4) vabastab abipolitseiniku staatusest.

(6) Abipolitseiniku staatuse peatamise ja taastamise täpsema korra kehtestab valdkonna eest vastutav minister määrusega.

§ 52. Abipolitseiniku staatusest vabastamine ja staatuse lõppemine

(1) Abipolitseinik vabastatakse abipolitseiniku staatusest Politsei- ja Piirivalveameti peadirektori või tema volitatud ametniku otsusega:

- 1) kui abipolitseinik esitab kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis avalduse;
- 2) kui abipolitseiniku suhtes on jõustunud süüdimõistev kohtuotsus tahtlikult toime pandud kuriteo eest;
- 3) kui abipolitseinikule on määratud käesoleva seaduse § 47 lõike 3 punktis 2 nimetatud distsiplinaarkaristus.

(2) Abipolitseiniku võib vabastada abipolitseiniku staatusest Politsei- ja Piirivalveameti peadirektori või tema volitatud ametniku otsusega, kui abipolitseinik ei vasta käesoleva seaduse §-s 5 nimetatud nõuetele.

(3) Abipolitseiniku surma korral lõpeb tema abipolitseiniku staatus surma päeval.

(4) Abipolitseiniku staatusest vabastamise või staatuse lõppemise korral tagastatakse Politsei- ja Piirivalveameti väljastatud vara.

9. peatükk Vastutus

§ 53. Abipolitseiniku vormiriietuse, tunnistuse või ametimärgi ebaseaduslik kasutamine

(1) Abipolitseiniku vormiriietuse, tunnistuse või ametimärgi ebaseadusliku kasutamise eest karistatakse rahatrahviga kuni 300 trahviühikut või arestiga.

(2) Kohus või kohtuväline menetleja võib kohaldada käesolevas paragrahvis sätestatud süüteo toimepanemise vahetuks objektiks olnud eseme konfiskeerimist vastavalt karistusseadustiku §-s 83 sätestatule.

§ 54. Menetlus

Käesoleva seaduse §-s 53 sätestatud väärteo kohtuväline menetleja on Politsei- ja Piirivalveamet.

10. peatükk Rakendussätted

1. jagu Üleminekusätted ja järelhindamine

§ 55. Abipolitseiniku osalemine politsei tegevuses seaduse jõustumisel

Enne käesoleva seaduse jõustumist abipolitseinikuks arvatud isik võib osaleda politsei tegevuses abipolitseiniku seaduse alusel tingimustel ja korras, mis kehtis kuni 2027. aasta 3. septembrini, kuni Politsei- ja Piirivalveameti peadirektor või tema volitatud ametnik annab talle abipolitseiniku staatuse käesoleva seaduse § 6 lõike 1 alusel. Abipolitseinik võib osaleda politsei tegevuses käesoleva seaduse alusel, kui ta on täitnud käesolevas paragrahvis sätestatud nõuded ja talle on antud vastava astme abipolitseiniku staatus.

§ 56. Abipolitseiniku nõuetele vastavuse kontrollimine

(1) Politsei- ja Piirivalveamet kontrollib 2028. aasta 4. märtsiks käesoleva seaduse §-s 55 nimetatud abipolitseiniku vastavust käesoleva seaduse § 5 lõike 1 punktides 7, 8, 10 ja 11 sätestatud nõuetele. Nõuetele mittevastav isik vabastatakse abipolitseiniku staatusest.

(2) Käesoleva seaduse §-s 55 nimetatud abipolitseinik, kes vastab käesoleva seaduse § 5 lõikes 1 sätestatud nõuetele, viiakse üle I astme abipolitseinikuks, kui:

1) tema pädevus piirdus politsei abistamisega süüteoennetuses korrakaitse seaduse §-s 18 sätestatud alustel või

2) abipolitseinik esitab kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis avalduse.

(3) Käesoleva seaduse §-s 55 nimetatud abipolitseinik viiakse üle II astme abipolitseinikuks, kui ta vastab käesoleva seaduse § 5 lõigetes 1 ja 2 sätestatud nõuetele ning läbib hiljemalt 2028. aasta 4. märtsiks Politsei- ja Piirivalveameti peadirektori või tema volitatud ametniku kehtestatud mahus õppe, mis tagab tema vastavuse II astme abipolitseiniku väljaõppe nõuetele. Politsei- ja Piirivalveameti peadirektor või tema volitatud ametnik võib põhjendatud juhtudel pikendada abipolitseiniku õppe läbimise tähtaega kuni 2028. aasta 4. septembrini.

(4) Käesoleva seaduse §-s 55 nimetatud abipolitseinik, kelle suhtes kohaldatakse käesoleva paragrahvi lõikes 3 sätestatud ja kes ei vasta käesoleva seaduse § 5 lõike 2 punktis 2 või 3 sätestatud nõuetele, viiakse üle II astme abipolitseinikuks, tingimusel et abipolitseinik viib oma:

1) haridustaseme vastavusse käesoleva seaduse nõuetega hiljemalt 2031. aasta 4. septembriks;

2) kehalise ettevalmistuse nõuded vastavusse hiljemalt 2029. aasta 4. septembriks.

(5) Käesoleva seaduse §-s 55 nimetatud abipolitseinik, kellele on antud ülesande iseseisvalt täitmise pädevus, viiakse üle III astme abipolitseinikuks, kui ta vastab käesoleva seaduse § 5 lõigetes 1–3 sätestatud nõuetele ning läbib hiljemalt 2028. aasta 4. märtsiks Politsei- ja Piirivalveameti peadirektori või tema volitatud ametniku kehtestatud mahus õppe, mis tagab tema vastavuse II ja III astme abipolitseiniku väljaõppe nõuetele.

(6) Käesoleva seaduse §-s 55 nimetatud isik, kelle suhtes kohaldatakse käesoleva paragrahvi lõikes 5 sätestatud ja kes ei vasta käesoleva seaduse § 5 lõike 2 punktis 2 sätestatud nõudele, viiakse üle III astme abipolitseinikuks, tingimusel et abipolitseinik viib oma kehalise ettevalmistuse nõuded vastavusse hiljemalt 2029. aasta 4. septembriks.

(7) Käesoleva seaduse §-s 55 nimetatud isik, kes ei läbi käesoleva paragrahvi lõikes 3 või 5 nimetatud õpet, viiakse üle I astme abipolitseinikuks.

(8) Kui käesoleva seaduse §-s 55 nimetatud isik, kes on üle viidud käesoleva paragrahvi lõike 3 alusel II astme abipolitseinikuks või lõike 5 alusel III astme abipolitseinikuks, ei täida käesoleva paragrahvi lõikes 4 või 6 sätestatud nõudeid tähtaegselt, alandatakse tema aste I astmeks.

§ 57. Abipolitseiniku tervisetõendi kehtivus

Enne käesoleva seaduse jõustumist abipolitseinikule väljastatud tervisetõend kehtib selle kehtivusaja lõpuni.

§ 58. Abipolitseiniku regulatsiooni järelhindamine

Siseminister analüüsib hiljemalt 2032. aasta 4. septembriks regulatsiooni eesmärgi saavutamist ja rakendamisega kaasnenud mõju ning vajaduse korral esitab regulatsiooni muutmise ettepanekud.

2. jagu

Teiste seaduste muutmine ja kehtetuks tunnistamine

§ 59. Abipolitseiniku seaduse kehtetuks tunnistamine

Abipolitseiniku seadus RT I, 20.12.2010, 1 tunnistatakse kehtetuks.

§ 60. Alkoholiseaduse muutmine

Alkoholiseaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 49 lõiget 5 täiendatakse pärast sõna „politseiametnik“ sõnadega „ja abipolitseinik“;

2) paragrahvi 49¹ lõikes 3 asendatakse sõnad „Politseiametnik võib“ sõnadega „Politseiametnik ja abipolitseinik võivad“;

3) paragrahvi 52 lõiget 5 täiendatakse pärast sõna „Politseiametnikul“ sõnadega „ja abipolitseinikul“;

4) paragrahvi 52¹ täiendatakse lõikega 8¹ järgmises sõnastuses:

„(8¹) Käesoleva paragrahvi lõigetes 5–8 sätestatud õigusi ja kohustusi kohaldatakse ka abipolitseinikule.“.

§ 61. Karistusregistri seaduse muutmine

Karistusregistri seaduse § 20 lõike 1 punkti 17 täiendatakse pärast tekstiosa „Politsei- ja Piirivalveametil“ tekstiosaga „, abipolitseiniku seaduse §-s 9,““.

§ 62. Kohtute seaduse muutmine

Kohtute seaduses tehakse järgmised muudatused:

§ 126. Kohtukordnik

1) paragrahvi 126 tekst muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(1) Kohtukordnik on kohtuametnik, kelle ülesanne on hoida kohtus korda, toimetada isikutele kätte teateid ja kohtukutseid ning täita teisi kohtu kodukorras ja ametijuhendis määratud ülesandeid, mis kuuluvad kordnikukohustuste hulka.

(2) Kohtukordnikuks võib nimetada isiku, kes vastab avaliku teenistuse seaduse nõuetele.

(3) I ja II astme kohtute kohtukordnik tegutseb vastavalt ametijuhendile või kohtute turvateenistuse juhi korraldusele, kui seadus ei sätesta teisiti. Riigikohtu kohtukordnik tegutseb vastavalt Riigikohtu kehtestatud ametijuhendile, kui seadus ei sätesta teisiti.“;

2) seadust täiendatakse §-dega 126¹ ja 126² järgmises sõnastuses:

„§ 126¹. Kohtukordniku õigused

(1) Kohtukordnikul on samad õigused, mis on korrakaitseaduse §-de 28 ja 30, § 32 lõigete 1–3, § 34, § 46 lõike 1 punktide 1-3, lõigete 2, 3, 4, 5, 6, § 47 lõike 1 punktide 1, 2 ja 4, lõike 2, § 48 lõike 1 punktide 1–3, § 49 lõike 1 punktide 1, 2, 4, 6–7, lõigete 2-5 ja 6 ning § 52 kohaselt politseil või muul korrakaitseorganil.

(2) Korrakaitseaduse § 46 alusel kinni peetud isik antakse viivitamata üle Politsei-ja Piirivalveametile.

(3) Kohtukordnik võib korrakaitseaduse §-s 48 sätestatud riikliku järelevalve erimeetme kohaldamisel vaadata läbi üksnes isiku riided ja riides oleva või kehal kantava asja. Isiku keha ja kehaõõnsuste läbivaatus on keelatud.

(4) Hoiulevõetud vallasasi tagastatakse viivitamata hoiulevõtmise aluse äralangemisel, välja arvatud juhul, kui vallasasja valdamine on õigusaktiga keelatud. Keelatud vallaasi antakse viivitamata üle Politsei-ja Piirivalveametile.

(5) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud ülesannete täitmise võib halduslepingu alusel üle anda äriühingule.“

§ 126². Kohtukordniku erivahendid, relvad ja väljaõppe nõuded

(1) Valdkonna eest vastutav minister kehtestab määrusega I ja II astme kohtute kohtukordnikele erivahendi ja relva väljastamise, tagastamise ja kandmise korra ning väljaõppe nõuded. Riigikohus kehtestab Riigikohtu kohtukordnikele erivahendi ja relva väljastamise, tagastamise ja relva kandmise korra ning väljaõppe nõuded.

(2) Kohtukordnik võib kasutada füüsilist jõudu, erivahendeid ja relvi korrakaitseaduses sätestatud alusel ja korras.

(3) Kohtukordniku erivahendid on käerauad ja sidumisvahendid.

(4) Kohtukordniku relvad on gaasipihusti ja kummi- või teleskoopnui.“;

§ 63. Liiklusseaduse muutmine

Liiklusseaduses tehakse järgmised muudatused:

- 1) paragrahvi 148 lõiget 2¹ ja § 161 lõike 2 sissejuhatavat lauseosa täiendatakse pärast sõna „politseiametniku“ sõnaga „, abipolitseiniku“;
- 2) paragrahvi 199 lõike 1 punkti 3 täiendatakse pärast sõna „politseiametnikud“ sõnadega „ja abipolitseinikud“.

§ 64. Maksukorralduse seaduse muutmine

Maksukorralduse seaduse § 29 punktis 26⁵ asendatakse tekstiosa „§ 42¹ lõikes 1 ja § 42³ lõikes 3“ tekstiosaga „§ 38 lõikes 1 ja § 41 lõike 1 punktis 3“.

§ 65. Meresõiduohutuse seaduse muutmine

Meresõiduohutuse seaduse § 77¹ lõikes 2 asendatakse sõnad „Politseiametnik võib“ sõnadega „Politseiametnik ja abipolitseinik võivad“.

§ 66. Politsei ja piirivalve seaduse muutmine

Politsei ja piirivalve seaduses tehakse järgmised muudatused:

- 1) paragrahvi 25⁷ lõiget 1 täiendatakse pärast sõna „politseiametniku“ sõnadega „või abipolitseiniku“;
- 2) paragrahvi 25⁷ lõiget 2 täiendatakse pärast sõna „politseiametniku“ sõnadega „ja abipolitseiniku“;
- 3) paragrahvi 45¹ pealkiri muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„§ 45¹. Politseiametniku ja abipolitseiniku daktüloskopeerimine ja nendelt DNA-proovi võtmine“;

- 4) paragrahvi 45¹ lõige 1 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(1) Sündmuskohti teenindav või ekspertiisi- ja uuringuobjektidega kokku puutuv politseiametnik ja abipolitseinik daktüloskopeeritakse ja nendelt võetakse DNA-proov ekspertiisi- ja uuringuobjektile politseiametniku või abipolitseiniku jäetud jälgede välistamise eesmärgil.“;

- 5) paragrahvi 45¹ lõiget 1¹ täiendatakse pärast sõna „politseiametnikult“ sõnadega „ja abipolitseinikult“;

- 6) paragrahvi 45¹ lõiked 3 ja 5 täiendatakse pärast sõna „politseiametniku“ sõnadega „ja abipolitseiniku“;

- 7) paragrahvi 45¹ lõige 4 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(4) Politseiametniku ja abipolitseiniku daktüloskopeerimisel ja DNA-proovi analüüsil saadud andmed kustutatakse riiklikest registritest kolme aasta möödumisel politseiametniku politseiteenistusest vabastamisest või abipolitseiniku staatusest vabastamisest arvates. Politsei- ja Piirivalveamet ning Kaitsepolitseiamet teavitab Eesti Kohtuekspertiisi Instituuti vajadusest politseiametniku või abipolitseiniku andmed riiklikest registritest kustutada.“;

8) paragrahvis 108¹⁵ asendatakse tekstiosa „38 ja 39“ tekstiosaga „46 ja 45“.

§ 67. Päästeseaduse muutmine

Päästeseaduse § 38² lõike 3 punktis 2 asendatakse arv „12“ arvuga „30“.

§ 68. Relvaseaduse muutmine

Relvaseaduse § 35 lõike 10 punktis 2 asendatakse arv „12“ arvuga „30“.

§ 69. Riigipiiri seaduse muutmine

Riigipiiri seaduses tehakse järgmised muudatused:

1) seaduse tekstis, välja arvatud §-s 9⁷, asendatakse sõna „politsei“ sõnadega „Politsei- ja Piirivalveamet“ vastavas käändes;

2) paragrahvi 11 lõikeid 4 ja 5 täiendatakse pärast sõna „politseiametniku“ sõnadega „või abipolitseiniku“;

3) paragrahvi 11⁴ täiendatakse lõigetega 1³–1⁵ järgmises sõnastuses:

„(1³) Piirirežiimi tagamisega, sealhulgas riigipiiri valvamisega, ja piirikontrolliga seotud riikliku järelevalve teostamisel võib abipolitseinik kohaldada korrakaitseaduse §-des 30, 32, 45–49 ja 52 sätestatud riikliku järelevalve erimeetmeid korrakaitseaduses sätestatud alusel ja korras, arvestades abipolitseiniku seaduses sätestatud erisusi.

(1⁴) Piirirežiimi tagamisega, sealhulgas riigipiiri valvamisega, ja piirikontrolliga seotud riikliku järelevalve teostamisel võib abipolitseinik välismaalase kinni pidada välismaalasele rahvusvahelise kaitse andmise seaduses ning väljasõidukohustuse ja sissesõidukeelu seaduses sätestatud alusel ja korras.

(1⁵) Abipolitseinik võib piirirežiimi tagamisega, sealhulgas riigipiiri valvamisega, ja piirikontrolliga seotud riikliku järelevalve teostamisel kohaldada vahetut sundi ning kasutada erivahendit või relva abipolitseiniku seaduses sätestatud alusel ja korras.“.

§ 70. Tubakaseaduse muutmine

Tubakaseaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 32 punkti 6 täiendatakse pärast sõna „politseiametnik“ sõnadega „ja abipolitseinik“;

2) paragrahvi 33 lõikes 3 asendatakse sõnad „Politseiametnik võib“ sõnadega „Politseiametnik ja abipolitseinik võivad“;

3) paragrahvi 33¹ lõiget 4 täiendatakse pärast sõna „Politseiametnikul“ sõnadega „ja abipolitseinikul“;

4) paragrahvi 33² lõiget 4 täiendatakse lõikega 8¹ järgmises sõnastuses:

„(8¹) Käesoleva paragrahvi lõigetes 5–8 sätestatud õigusi ja kohustusi kohaldatakse ka abipolitseinikule.“.

§ 71. Tulumaksuseaduse muutmine

Tulumaksuseaduse § 19 lõike 3 punktis 12 asendatakse arv „38“ arvuga „46“.

§ 72. Vangistusseaduse muutmine

Vangistusseaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 156 täiendatakse lõigetega 4¹ ja 4² järgmises sõnastuses:

„(4¹) Abipolitseinikul on koos politseiametniku või ametnikuga eelvangistuse ja aresti täideviimisel kinnipidamistingimusi tagava politseiametniku käesolevas seaduses sätestatud õigused ja kohustused, välja arvatud:

1) õigus teha otsuseid ümberpaigutamise, soodustuste kohaldamise, arestimajja sisenemise loa andmise, kirjade ära saatmata jätmise, kokkusaamiste võimaldamise, lühiajalise vabastamise või väljaviimise loa andmise ja täiendavate julgeolekuabinõude kohaldamise kohta;

2) osalemine pakkide sisu kontrollimisel;

3) distsiplinaarmenetluse läbiviimine ning distsiplinaarkaristuse määramine.

(4²) Abipolitseinik võib käesolevas seaduses sätestatud juhtudel ja korras kasutada vahetatut sundi ning üksnes abipolitseiniku seaduse alusel väljastatud erivahendeid ja relvi.“

3. jagu Seaduse jõustumine

§ 73. Seaduse jõustumine

Käesolev seadus jõustub 2027. aasta 4. septembril.

Lauri Hussar

Riigikogu esimees

Tallinn, 2026

Algatab Vabariigi Valitsus 2026